

**PAŃSTWOWY POWIATOWY INSPEKTOR SANITARNY
w CHEŁMIE**

22-100 CHEŁM, ul. Szpitalna 48
Tel. centr.: 82 565 34 21, 565 34 22, FAX 82 565 30 13
Tel. dyr: 82 565 42 21
e-mail: psse.chelm@sanepid.gov.pl

Chełm, dnia 29 lutego 2024 r.

NS.9011.4.2024

RADA POWIATU CHEŁMSKIEGO
22-100 Chełm
Pl. Niepodległości 1

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w załączeniu przesyła
„Informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chełmskiego za 2023 rok.”

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w Chełmie
Elżbieta Kuryk

Otrzymuje:

1. Adresat
2. aa

KIEROWNIK
Oddziału Nadzoru Sanitarnego
mgr inż. Grzegorz Marek

**Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
w Chełmie**

**INFORMACJA
O STANIE BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO POWIATU
CHEŁMSKIEGO
ZA 2023 ROK**

Chełm, dnia 29 lutego 2024 r.

INFORMACJA

o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu chełmskiego w roku 2023

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie działając w oparciu o ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338 ze zm.) prowadził działalność kontrolną, badawczą, opiniodawczą i profilaktyczną w ramach szeroko pojętej promocji zdrowia oraz zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia.

Realizując powyższe zadania państwowa inspekcja sanitarna powiatu chełmskiego przedstawia w niniejszej informacji ocenę:

- sytuacji epidemiologicznej,
- warunków zdrowotnych środowiska bytowania człowieka (komunalne, żywieniowe, środowiska pracy, nauczania i wychowania),
- działalności opiniodawczej i kontrolnej nadzoru zapobiegawczego,
- działalności w zakresie edukacji zdrowotnej społeczeństwa.

I. Sytuacja epidemiologiczna powiatu chełmskiego

W 2023 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie podobnie jak w poprzednich latach stale monitorował sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych na nadzorowanym terenie. Po weryfikacji przeprowadzana była analiza występowania zgłoszonych zachorowań. Polska uczestniczy w koordynowanych przez WHO globalnych programach eliminacji odry i różyczki oraz eradykacji poliomyelitis, w związku z tym utrzymywana jest wzmożona gotowość do podjęcia działań w przypadku podejrzenia zachorowania na te choroby. W ramach zapobiegania oraz zwalczania chorób zakaźnych przeprowadzane były dochodzenia epidemiologiczne, mające na celu unieszkodliwienie źródła zakażenia, przecięcie dróg szerzenia się zakażenia, a także uodpornienia populacji. Prowadzony był nadzór epidemiologiczny nad chorymi na gruźlicę oraz podejmowano szybkie działania celem objęcia nadzorem i badaniem osób ze styczności z chorym na gruźlicę aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się tej choroby, w tym wielolekoopornej.

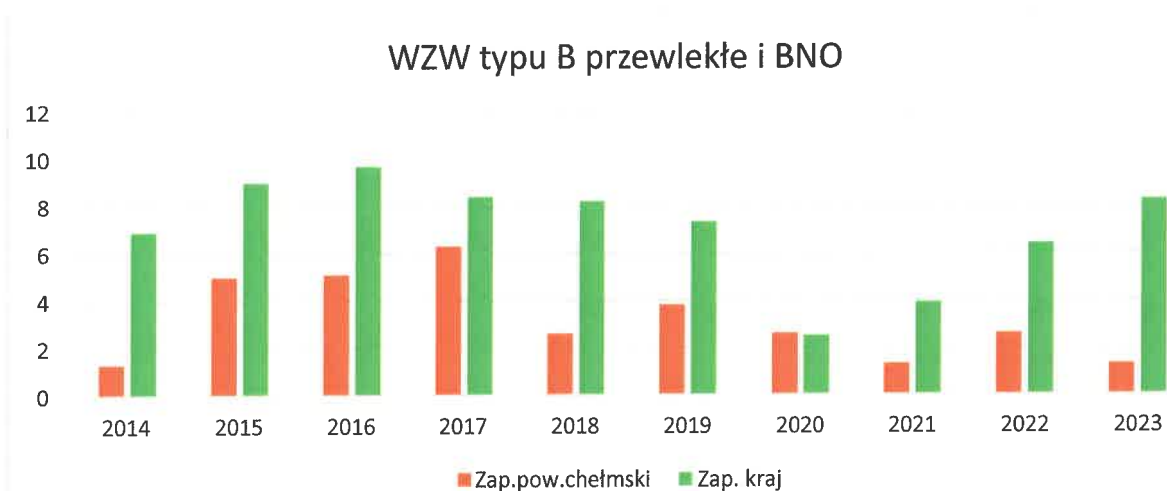
Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych powiatu chełmskiego można ocenić jako stabilną. W 2023 roku nie odnotowano zachorowań na: dur brzuszny, błonicę, krztusiec, różyczkę, odrę, EPEC, czerwonkę, brucelozę, listeriozę, toksoplazmozę, wzw typu A, włośnicę, AIDS, rzeżączkę, inwazyjną chorobę meningokokową i *Haemophilus influenzae*. Zarejestrowano mniej zachorowań na: salmonelozę, bakteryjne i wirusowe zakażenia jelitowe, biegunki, boreliozę, ospę wietrzną. Zanotowano natomiast wzrost zachorowań na płonicę, różę. Odnotowano pojedyncze zachorowania na: inwazyjną chorobę meningokokową, tężec, kiłę, wirusowe zapalenie wątroby typu B BNO, nagminne zapalenie przyusznic. W stosunku do lat ubiegłych nastąpił spadek zachorowań na COVID-19. Na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym utrzymywała się ilość zachorowań na gruźlicę oraz kontaktów ze zwierzętami podejrzanymi o wściekłą skutkujących podjęciem decyzji o szczepieniu.

Tabela 1. Liczba zachorowań oraz wskaźniki zapadalności

Lp.	Nazwa jednostki chorobowej	2023		2022		2021	
		Zach.	Zap.	zach.	Zap.	Zach.	Zap.
1.	Salmonelozy	13	17,4	29	37,7	15	19,5
2.	Płonica	21	28,2	6	7,8	1	1,3
3.	Róża	12	16,1	7	9,1	8	10,4
4.	Wzw typu B BNO	1	1,3	2	2,6	1	1,3
6.	Wzw typu C BNO	2	2,6	5	6,5	6	7,8

7.	Bakteryjne zakażenia jelitowe	46	61,0	62	80,6	44	57,2
8.	Wirusowe zakażenia jelitowe	45	60,5	159	206,7	64	83,2
9.	Biegunki	47	63,2	56	72,8	41	53,3
10.	Borelioza	97	130,4	115	149,5	73	94,9
11.	Ospa wietrzna	219	294,5	427	555,1	117	151,5
12.	Nagminne zapalenie przyusznic	1	1,3	2	2,6	1	1,3
13.	Różyczka	0	0	0	0	0	0
14.	Gruźlica	15	21,5	16	20,8	6	7,8
16.	Nowo wykryte zakażenia HIV	0	0	0	0	1	1,3
17.	Narażenie na wściekliznę – podjęto szczepienie	17	22,8	16	20,8	8	10,4
18.	COVID-19	536	720,8	3944	5127,2	5341	6943,3

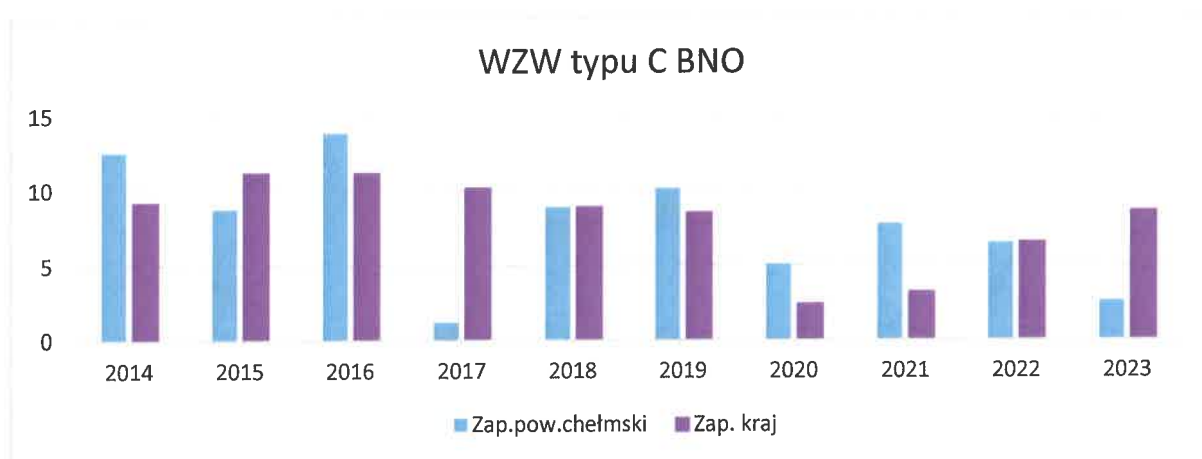
W 2023 r. zarejestrowano podobnie jak w roku ubiegłym pojedyncze zachorowanie na wirusowe zapalenie wątroby typu B BNO. Dzięki szeroko zakrojonej działalności oświatowo-profilaktycznej, systematycznemu podnoszeniu poziomu higieny w placówkach służby zdrowia oraz popularyzacji szczepień ochronnych przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B od kilku lat notuje się pojedyncze przypadki zachorowań na WZW typ B. W roku sprawozdawczym zgłoszono zachorowanie u 60 letniej kobiety. W badaniach stwierdzono HBV- DNA i Ag HB_s. Brak przypadków ostrych upoważnia do uznania, że ogólnie sytuacja epidemiologiczna wzw typu B jest stabilna.

Wykres 1. Zapadalność na wzw typu B na terenie powiatu chełmskiego w latach 2014- 2023.

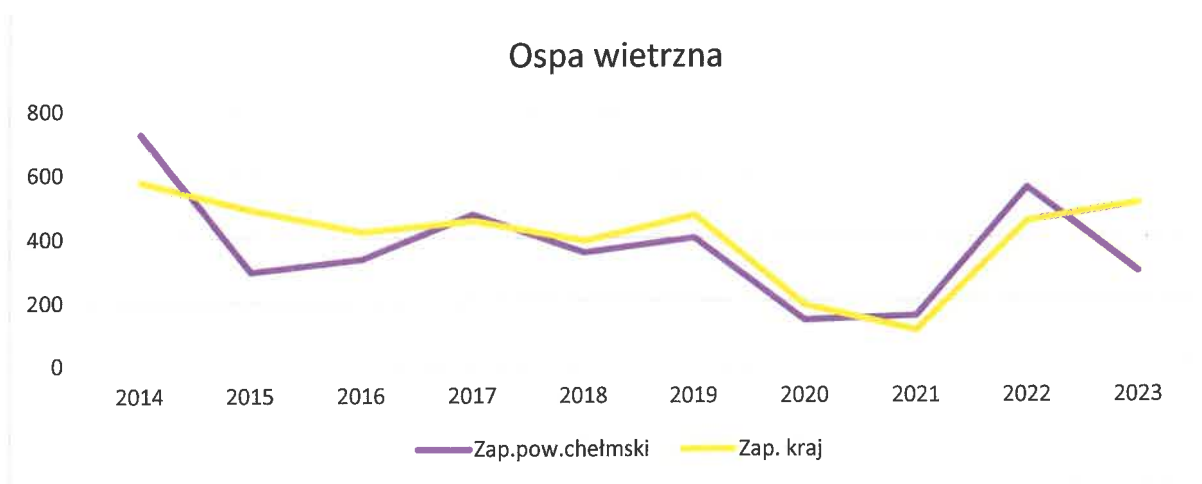
W 2023 r. nastąpił spadek zachorowań na WZW C (2023 r.- 2 przypadki, 2022 r. - 5 przypadków). Wiek chorych wahał się od 38 do 60 lat, mediana 42. Zachorowania zostały

rozpoznane na podstawie badań laboratoryjnych (a-HCV, RNA HCV). HCV RNA wykryto u wszystkich osób. W działaniach inspekcji sanitarnej, kładzie się duży nacisk na kontrolę sterylizacji, dezynfekcji, procedur wykonywania zabiegów (medycznych i niemiedycznych) naruszających ciągłość tkanek oraz utrzymanie wysokich standardów higieniczno – sanitarnych wykonywania tych świadczeń. Wczesne rozpoznanie zakażenia daje wysoką szansę na wyleczenie.

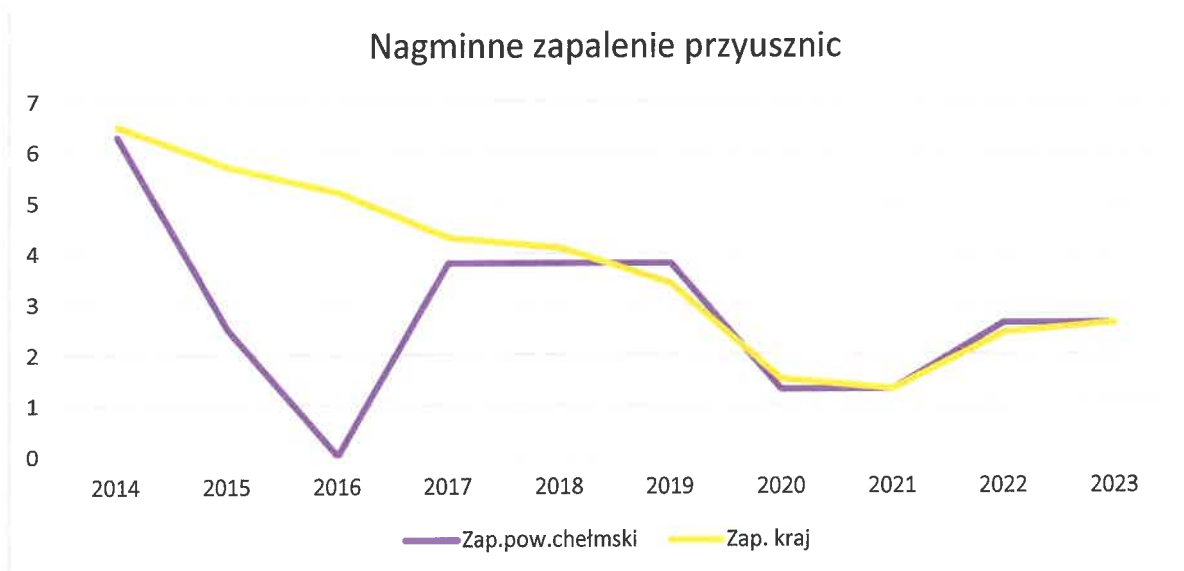
Wykres 2. Zapadalność na wzv typu C na terenie powiatu chełmskiego w latach 2014-2023.

W 2023 r. nastąpił spadek zachorowań na ospę wietrzną na terenie powiatu chełmskiego. Ogółem zachorowało 219 osób. Najwięcej zachorowań odnotowano do 9-go roku życia. Szczepienia ochronne przeciwko ospie wietrznej w ramach PSO realizowane są tylko u dzieci szczególnie narażonych na zakażenie w związku z przesłankami klinicznymi lub epidemiologicznymi, w tym u dzieci uczęszczającym do żłobków i klubów dziecięcych.

Wykres 3. Sytuacja epidemiologiczna ospy wietrznej na terenie powiatu chełmskiego w latach 2014-2023.

W 2023 r. zarejestrowano pojedyncze zgłoszenie zachorowania na nagminne zapalenie przyusznic, które dotyczyło kobiety w wieku 22 lat (brak danych o szczepieniu). Szczepienia obowiązkowe przeciwko śwince są realizowane od 2003 r. natomiast od 2005 r. obowiązuje dwukrotne szczepienie dzieci. Szczepieniami przeciwko śwince objęta jest cała populacja dzieci i młodzieży.

Wykres 4. Sytuacja epidemiologiczna nagminnego zapalenia przyusznic na terenie powiatu chełmskiego w latach 2014-2023.

W roku sprawozdawczym nie było zachorowań na różyczkę. Aktualnie szczepieniami przeciwko różyczce objęta jest cała populacja dzieci i młodzieży. Zarejestrowano 1 przypadek zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową. Zachorowanie dotyczyło 2 letniego chłopca. Do Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń Ośrodkowego Układu Nerwowego (KOROUN) dostarczono izolat wyhodowany z krwi, który został scharakteryzowany jako *Neisseria meningitidis* grupy B. Dziecko hospitalizowane było w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Lublinie.

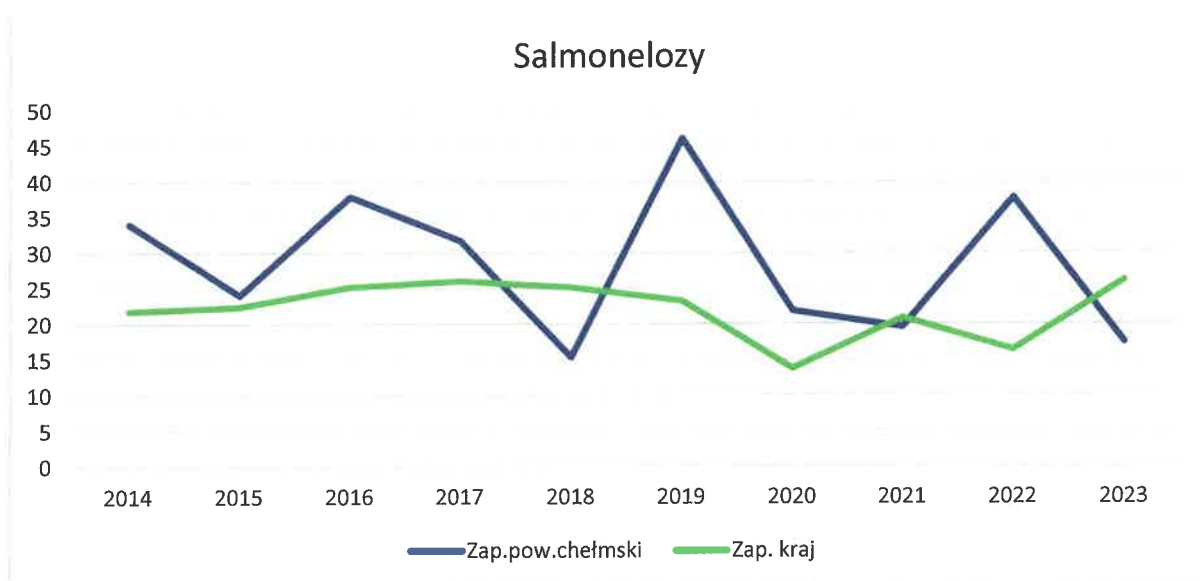
W analizowanym okresie wzrosła liczba wykrytych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*. Zarejestrowano 13 przypadków zatruc pokarmowych wywołanych ww. patogenem (z czego 1 to przypadek prawdopodobny). Zachorowało 6 kobiet i 7 mężczyzn. Wiek chorych wahał się w przedziale od 3 do 74 lat.

Od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r. zarejestrowano 2 ogniska chorób przenoszonych drogą pokarmową, ogółem – 6 osób narażonych (3 osoby chore, w tym hospitalizowane – 2 dzieci, 1 – nosiciel). Czynnikiem etiologicznym ognisk była *Salmonella* Enteritidis. W obu ogniskach od osób przygotowujących potrawy pobrano materiał do badań w kierunku *Salmonella* – uzyskano wyniki ujemne. Zidentyfikowano czynniki sprzyjające powstaniu

ogniska – nie zachowano szczególnego reżimu sanitarnego oraz nie przestrzegano prawidłowej obróbki termicznej potraw. W obu przypadkach z pobranych wymazów czystościowych nie wyizolowano bakterii. Przy opracowywaniu ognisk pobrano do badania jaja wiejskie - wyniki ujemne. Ujemne wyniki badań jaj, wymazów z urządzenia chłodniczego, oraz sprzętu w kierunku Salmonella nie wykluczają jaj jako nośnika zakażenia. Jaja do badań były pobrane losowo, nie były to jaja, które użyto do przygotowania potraw.

W trakcie dochodzenia epidemiologicznego przeprowadzono instruktaż na temat m.in. sposobu obróbki termicznej jaj, przechowywania jaj i innych produktów, właściwej higieny rąk, dezynfekcji toalety. W ramach współpracy o wystąpieniu ogniska poinformowano Powiatowego Lekarza Weterynarii. Kontynuowano akcję oświatowo-zdrowotną w zakresie profilaktyki zatruc pokarmowych.

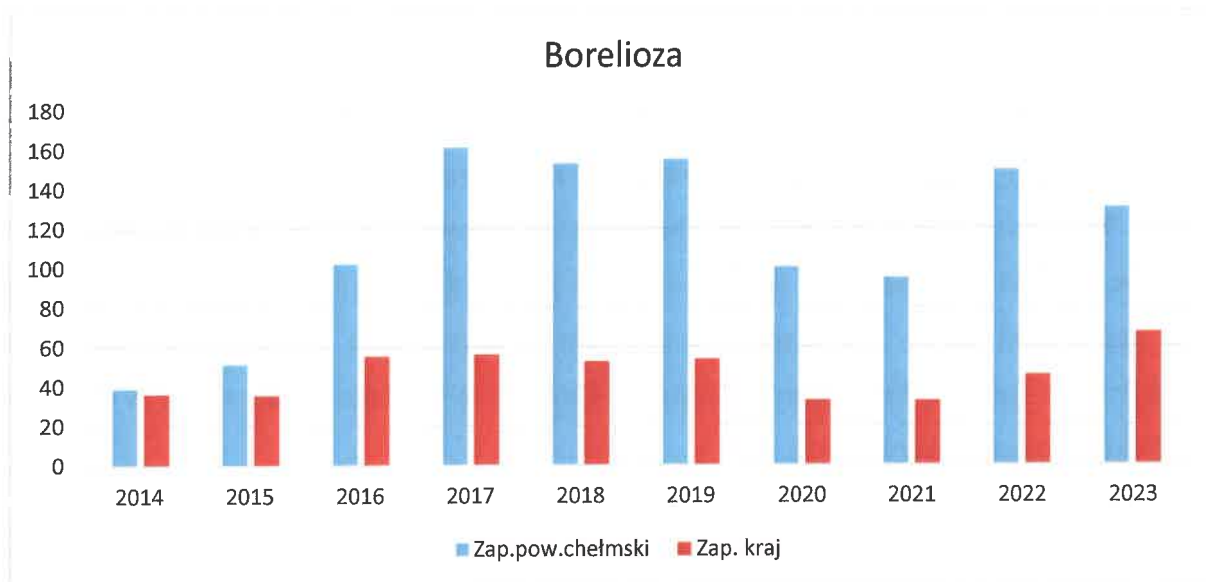
Wykres 5. Sytuacja epidemiologiczna salmoneloz na terenie powiatu chełmskiego latach 2014-2023.

Nie zarejestrowano przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez EPEC. Zanotowano nieznaczny spadek liczby zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile - 45 przypadków.

Poza bakteryjnymi zakażeniami jelitowymi, w 2023 roku zanotowano 43 przypadki zakażeń o etiologii wirusowej. Przyczyną zachorowań były: rotawirusy (10 zakażeń), norowirusy (29 przypadków zakażeń) oraz 9 wirusowych zakażeń jelitowych innych określonych i nieokreślonych

Odnotowano spadek liczby zachorowań na boreliozę. Ogółem zachorowało 97 osób. Wiek chorych wahał się od 10 do 89 lat. Wszystkie zachorowania zaklasyfikowano jako potwierdzone (na podstawie objawów klinicznych oraz wysokiego poziomu przeciwciał

w klasie IgG potwierdzonych testem WB lub rumienia wędrującego). W zdecydowanej większości do ukąszeń przez kleszcze dochodziło na terenie naszego powiatu.

Wykres 6. Sytuacja epidemiologiczna boreliozy na terenie powiatu chełmskiego w latach 2014-2023.

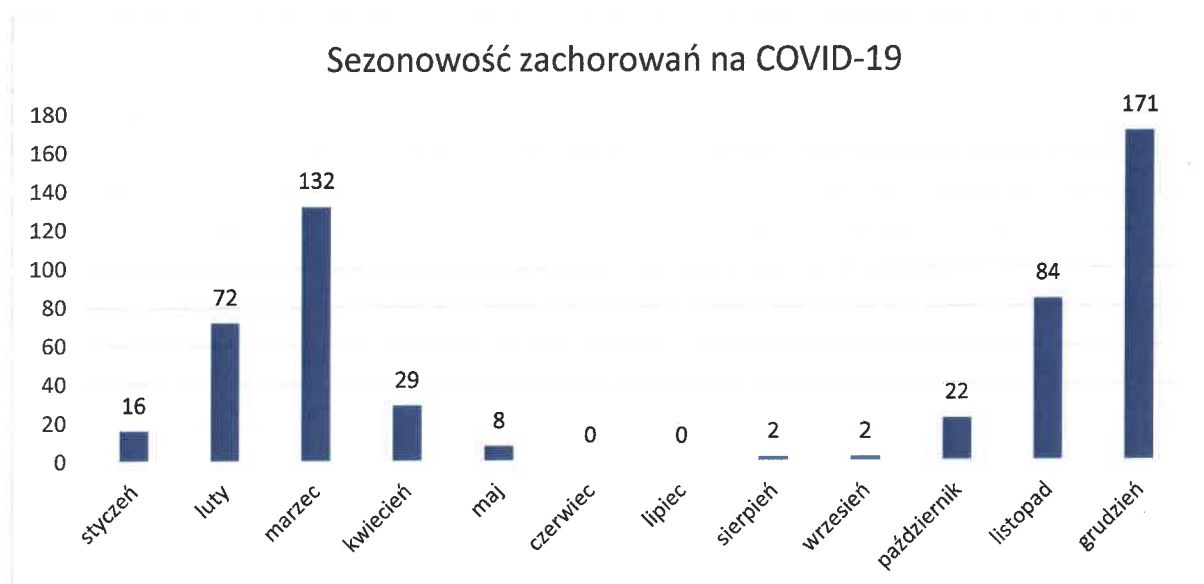
W analizowanym okresie zarejestrowano 1 przypadek zachorowania na chorobę wywołaną przez hantawirusy (przypadek zakwalifikowano jako prawdopodobny). Zachorowanie dotyczyło 46 letniego mężczyzny pochodzącego z terenu powiatu chełmskiego. Mężczyzna hospitalizowany w SPSW w Zamościu. Zgłoszenia dokonano na podstawie objawów tj.: gorączka, objawy nefropatii oraz badań laboratoryjnych: przeciwciała przeciw Hantawirusom w klasie IgM i IgG – pozytywne.

Zgłoszono także 1 prawdopodobny przypadek tężca. Zgłoszenie dotyczyło 80 letniej kobiety pochodzącej z terenu powiatu. Rozpoznanie dokonano na podstawie objawów klinicznych.

Na takim samym poziomie utrzymywały się zachorowania na gruźlicę, zarejestrowano 15 przypadków. We wszystkich przypadkach rozpoznana była gruźlica płuc. Osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę zostały objęte nadzorem. Nie wydawano decyzji nakazujących poddanie się leczeniu, hospitalizacji lub badaniom diagnostycznym.

Zarejestrowano również 1 przypadek choroby przenoszonej drogą płciową - kiła nieokreślona. W okresie 01.01- 31.12.2023r. zarejestrowano 1 zachorowanie wywołane przez *Campylobacter*, które dotyczyło 8 letniego chłopca. Dziecko było hospitalizowane w USD w Lublinie, w badaniach wyizolowano *Campylobacter jejuni*.

Na terenie powiatu chełmskiego zarejestrowano 536 przypadków zachorowań wywołanych SARS-CoV-2, hospitalizowano 77 osób.

Wykres 7. Sezonowość zachorowań na COVID-19 w 2023r. w powiecie chełmskim.

Ostre infekcje dróg oddechowych, w tym grypa i podejrzenia grypy należą do najczęściej występujących chorób zakaźnych. Na terenie powiatu chełmskiego w 2023 r. zanotowano wzrost zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę. Zarejestrowano 3203 przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę (wartość określona w oparciu o tygodniowe meldunki MZ-55 i formularze zgłoszeń ZLK-1). Najwięcej zachorowań odnotowano wśród osób w przedziale wiekowym 15-64 lata. Zachorowania na grypę i choroby grypopodobne spowodowały, że do szpitali skierowano 10 osób. Przyczyną hospitalizacji były objawy ze strony układu oddechowego. W roku poprzednim nie odnotowano hospitalizacji z powodu zachorowania na grypę. Zarówno w 2022 r. jaki 2023 r. nie odnotowano zgonów z powodu grypy.

W 2023 r. wprowadzono obowiązkową rejestrację zachorowań wywołanych przez RSV. W analizowanym okresie zgłoszono 59 przypadków zakażeń wywołanych wirusem RSV, hospitalizowano 34 osoby (liczba zakażeń u dzieci do lat 2 – 36, hospitalizowano – 26).

Zarejestrowano podobną co w roku ubiegłym liczbę zgłoszeń dotyczących kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, z tego 17 osób ze wskazań lekarskich zostało objętych szczepieniami ochronnymi przeciwko wściekliznie.

Odnutowano 7 zgonów z powodu chorób zakaźnych tj.: COVID-19 – 2, tężec- 1, gruźlica – 3, zakażenie wywołane przez *Clostridium difficile* – 1.

Prowadzony jest nadzór nad wykonawstwem szczepień ochronnych oraz podejmowane są działania zmierzające do zwiększenia poziomu uodpornienia populacji, w tym propagowanie szczepień ochronnych jako najskuteczniejszej metody zapobiegania chorobom zakaźnym. Opracowywana jest analiza stanu zaszczepienia populacji dzieci i młodzieży. Sprawowany jest

również nadzór nad realizacją Rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz Programu Szczepień Ochronnych, procesem dystrybucji i przechowywania szczepionek służących do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych. Uodpornienie dzieci i młodzieży zamieszkałej na terenie powiatu chełmskiego utrzymuje się na dobrym poziomie. Skutkuje to korzystną sytuacją epidemiologiczną między innymi: poliomyelitis, tężca, błonicy, krztuśca, odry, różyczki, nagminnego zapalenia przyusznic, wzw typu B.

Tabela 2. Procent uodpornienia dzieci i młodzieży w 2023r. w porównaniu do 2020-2022.

Lp.	Uodpornienie przeciwko	2023	2022	2021	2020
1.	Krztuścowi	97,2	97,2	96,9	96,7
2.	Błonicy i tężcowi	97,7	97,6	97,6	97,4
3.	Poliomyelitis	94,8	94,4	94,9	93,6
4.	Odrze, różyczce, śwince	97,4	97,8	96,9	97,5
5.	Gruźlicy (szczep. noworodków)	98,0	98,4	98,1	97,3
6.	Wzw typu B	96,6	95,7	97,2	95,9
7.	Haemophilus influenzae	90,0	90,2	90,3	88,5

Na terenie powiatu chełmskiego objęto nadzorem 45 obiektów służby zdrowia. Przeprowadzono 64 kontrole, w tym 1 interwencyjną. W celu usunięcia stwierdzonych uchybień wydano 1 decyzję, nie nałożono mandatów karnych. Uchybienia dotyczyły złego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń. Podczas kontroli zwracano uwagę na przestrzeganie procedur dezynfekcji, mycia i sterylizacji narzędzi oraz sprzętu medycznego, mycia i dezynfekcji rąk, sprzątania i dezynfekcji pomieszczeń, postępowania po ekspozycji oraz z odpadami medycznymi i brudną bielizną.

II. Higiena środowiska i obiektów użyteczności publicznej

Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Wstęp

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi w 2023 r. sprawowany był przez PPIS w Chełmie w oparciu o:

- ustawę z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338 ze zm.),
- ustawę z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2023 r., poz. 537 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Zaopatrzenie ludności w wodę

Wody podziemne na terenie powiatu chełmskiego stanowią jedyne źródło zaopatrzenia ludności w wodę do picia oraz na potrzeby gospodarcze. Największe znaczenie dla regionu posiadają poziomy wodonośne w utworach górno-kredowych. Są one podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę i stanowią bazę zasobów dla większości wodociągów zlokalizowanych na terenie powiatu. Poziomy wodonośne w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych są źródłem zaopatrzenia w wodę tylko dla nielicznych obiektów użyteczności publicznej i gospodarstw indywidualnych korzystających ze studni zakładowych lub przydomowych. W ramach nadzoru sanitarnego oraz kontroli wewnętrznej zarządców ujęć pobrano do badań laboratoryjnych 430 próbek wody z instalacji wodociągowych, z których ok. 15 wyników było kwestionowanych. Na terenie powiatu chełmskiego w roku 2023 nadzorem sanitarnym objętych było 38 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia (Tabela 3).

Tabela 3

Nazwa wodociągu zbiorowego zaopatrzenia						Liczba ludności korzystającej			
Lp.	Gmina	Miejscowość	Ulica	Produkcja [m ³ /d]	Ocena wody [dobra/zła]	z wody odpowiadającej wymaganiom	z wody objętej brakiem przydatności wody w zakresie mikrobiologicznym	z wody nieodpowiadającej wymaganiom fizykochemicznych	z wody nieodpowiadającej wymaganiom dla
1.	Białopole	Białopole		150	Dobra	1195	-	-	-
2.	Białopole	Raciborowice		270	Dobra	1622	-	-	-
3.	Chełm	Pokrówka		1005	Dobra	7530	-	-	-
4.	Chełm	Nowosiółki		884	Dobra	6294	-	-	-
5.	Dorohusk	Dorohusk		261	Dobra	3194	-	-	-
6.	Dorohusk	Brzeźno		25	Dobra	192	-	-	-
7.	Dorohusk	Rozkosz		54	Dobra	1125	-	-	-
8.	Dubienka	Dubienka		70	Dobra	1018	-	-	-
9.	Dubienka	Skryhiczyn		10	Dobra	165	-	-	-
10.	Dubienka	Rogatka		35	Dobra	781	-	-	-
11.	Kamień	Kamień		182	Dobra	2215	-	-	-
12.	Kamień	Rudolfin		71	Dobra	631	-	-	-
13.	Kamień	Wolawce		147	Dobra	1203	-	-	-
14.	Leśniowice	Leśniowice		220	Dobra	1510	-	-	-
15.	Leśniowice	Rakołupy		60	Dobra	779	-	-	-
16.	Leśniowice	Kasiłan		138	Dobra	1012	-	-	-
17.	Rejowiec Fabryczny	Rejowiec Fabryczny		400	Dobra	4016	-	-	-
18.	Rejowiec Fabryczny	Wólka Kańska		120	Dobra	942	-	-	-
19.	Rejowiec Fabryczny	Liszno		145	Dobra	1502	-	-	-
20.	Rejowiec Fabryczny	Pawłów		150	Dobra	1500	-	-	-
21.	Ruda-Huta	Ruda Huta		291	Dobra	3228	-	-	-
22.	Rejowiec	Rejowiec		286	Dobra	1993	-	-	-
23.	Rejowiec	Hruszów		147	Dobra	966	-	-	-

24.	Rejowiec	Marysin		161	Dobra	960	-	-	-
25.	Rejowiec	Niedziałowice		144	Dobra	691	-	-	-
26.	Rejowiec	Wereszcze		147	Dobra	1382	-	-	-
27.	Sawin	Sawin		200	Dobra	2125	-	-	-
28.	Sawin	Bukowa Wielka		74	Dobra	868	-	-	-
29.	Sawin	Czułczyce		38	Dobra	530	-	-	-
30.	Siedliszcze	Siedliszcze		700	Dobra	5250	-	-	-
31.	Siedliszcze	Bezek		160	Dobra	1045	-	-	-
32.	Wierzbica	Wierzbica		551	Dobra	4082	-	-	-
33.	Wierzbica	Wólka Tarnowska		58	Dobra	632	-	-	-
34.	Wojślawice	Wojślawice		251	Dobra	1214	-	-	-
35.	Wojślawice	Kukawka		70	Dobra	394	-	-	-
36.	Wojślawice	Huta		60	Dobra	451	-	-	-
37.	Wojślawice	Majdan Nowy		39	Dobra	395	-	-	-
38.	Żmudź	Żmudź		229	Dobra	2350	-	-	-

Tabela 4 Stopień zwodociągowania gmin na terenie powiatu

L.p.	Gmina	Liczba miejscowości zwodociągowanych w gminie	% ludności korzystającej z wodociągów zbiorowego zaopatrzenia
1.	Chelm	45	90
2.	Białopole	15	100
3.	Dorohusk	17	77
4.	Dubienka	8	93
5.	Kamień	15	100
6.	Leśniowice	23	99
7.	Rejowiec Fabryczny	16	100
8.	Rejowiec	25	100
9.	Ruda-Huta	16	78
10.	Sawin	12	69
11.	Siedliszcze	34	98
12.	Wierzbica	27	100

13.	Wojsławice	24	72
14.	Żmudź	16	84

Stan sanitarno-techniczny wodociągów zbiorowego zaopatrzenia był zróżnicowany. Część zarządców ujęć wodociągowych prowadzi coroczne prace modernizacyjno-konserwacyjne, w przypadku części ujęć wydano decyzje na doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego wodociągu: WZZ Skryhiczyn, WZZ Dubienka, WZZ Brzeźno, WZZ Rozkosz, WZZ Wierzbica, WZZ Niedziałowice, WZZ Kasiąt. Większość terminów realizacji zaleceń wyznaczona było do końca roku 2023. W roku sprawozdawczym PPIS w Chełmie nadzorem sanitarnym objął 10 indywidualnych ujęć wody zlokalizowanych na terenie powiatu. Ich charakterystykę przedstawia tabela 5.

Tabela. 5

Nazwa wodociągu lokalnego (inny podmiot zaopatrujących w wodę)						Liczba ludności korzystającej			
	Gmina	Obiekt i jego lokalizacja	Ulica	Produkcja l/m ³ /dl	Ocena wody l/dobra/zła	z wody odpowiadającej wymaganiom	z wody objętej brakiem przydatności wody w zakresie mikrobiologicznym	z wody nieodpowiadającej wymaganiom fizykochemicznych	z wody nieodpowiadającej wymaganiom dla substancji promieniotwórczych
1	Chełm	„Trzy Dęby” Sp. z o.o. 22 - 151 Janów,	Lubelska 1	5	dobra	0	-	-	-
2	Sawin	Szkoła Podstawowa w Wólce Petryłowskiej 22 - 107 Sawin, Petryłów 15	-	0,5	dobra	0	-	-	-
3	Dorohusk	Szkoła Podstawowa w Brzeźnie, 22- 174 Brzeźno	Kościelna 30	1,6	dobra	0	-	-	-
4	Siedliszcze	Zajazd Wiejskie Przysmaki Chojno Nowe Drugie 60A	-	0,5	dobra	0	-	-	-
5	Ruda- Huta	Aqua East Polska Sp. z o.o. 22-100 Ruda- Huta,	Niepodleg łości 2	1	dobra	0	-	-	-
6	Sawin	Spółdzielnia Socjalna „Vita	-	1	dobra	2	-	-	-

		Solis" Łowcza Kolonii 39 22 - 107 Sawin							
7	Chelń	„Pstrągowo” 22 – 100 Żółtańce- Kolonii	Pstrągowa 17	0,5	dobra	1	-	-	-
8	Kamień	Zakład Produkcji Chrupiek Czerniejów 2A 22-113 Kamień	-	0,5	dobra	4	-	-	-
9	Chelń	Ranczo Budrysa Strupin Duży 64A 22-100 Chelń	-	2	dobra	1	-	-	-
10	Dorohusk	Ujęcie stacji paliw i lokalu gastronomiczne go Brzeźno	Chełmska 13	0,5	dobra	0	-	-	-

Prowadzono postępowanie w celu doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego indywidualnego ujęcia wody Spółdzielni Vita Solis w Łowczy-Kolonii 39. Zalecenia wykonano w całości do końca maja 2023 r.

Dodatkowo nadzorem sanitarnym objęto 29 ujęć indywidualnych podmiotów będących pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej oraz podmiotów wykorzystujących wodę dla mniej niż 50 osób lub wytwarzających mniej niż 10 m³/d. Podmioty te posiadały uzgodniony z PPIS w Chelmie zakres badań wody oraz częstotliwość ich wykonania, wyniki badań były przekazywane do wiadomości PPIS w Chelmie celem wydawania oceny jakości wody. Ujęcia indywidualne objęto ewidencją na podstawie § 8 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Ocena jakości wody dostarczanej przez wodociągi

Woda dostarczana mieszkańcom powiatu chełmskiego w roku 2023 r. przez większość wodociągów zbiorowego zaopatrzenia była dobrej jakości, odpowiadała wymaganiom określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2294). W roku ubiegłym w ośmiu wodociągach oraz dwóch ujęciach indywidualnych stwierdzono przekroczenia parametrów mikrobiologicznych, w związku z tym wydano jedną decyzję warunkowo dopuszczającą wodę do spożycia przez ludzi z WZZ Marysin oraz dziewięć decyzji

stwierdzających brak przydatności wody do spożycia (2 x WZZ Liszno, WZZ Rogatka, WZZ Dorohusk, WZZ Hruszów, WZZ Marysin, WZZ Pawłów, ujęcie Spółdzielni Socjalnej „Vita Solis”, Łowcza-Kolonia 39, 22-107 Sawin oraz ujęcie Stacji paliw i lokalu gastronomicznego Brzeźno, ul. Chełmska 13). Po przeprowadzeniu działań naprawczych przez zarządców wodociągów/ujęć wody (tj. poinformowaniu konsumentów o braku przydatności wody do spożycia przez ludzi, przedłożeniu harmonogramu realizacji działań naprawczych, podjęciu działań naprawczych mających na celu doprowadzenie wody rozprowadzanej przez przedmiotowe ujęcie do jakości odpowiadającej wymaganiom higienicznym i zdrowotnym, zapewnieniu odbiorcom wody z przedmiotowego ujęcia możliwości korzystania z wody do spożycia o odpowiedniej jakości zdrowotnej) pobrano próbki kontrolne, w wyniku których zostały wydane pozytywne oceny jakości wody ww. wodociągów. Dodatkowo na WZZ Dorohusk wydano decyzję warunkowo dopuszczającą wodę do spożycia z uwagi na przekroczenie amonowego jonu. W roku 2023 oraz latach ubiegłych obserwuje się wzrost liczby wodociągów, w których stwierdza się obecność przekroczonych parametrów mikrobiologicznych.

Laboratoria wykonujące badania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

Zgodnie z ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków badania próbek wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wykonywały: laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne laboratoria o udokumentowanym systemie jakości prowadzonych badań wody, zatwierdzone przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wszyscy zarządcy ww. obiektów posiadali uzgodniony z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Chełmie harmonogram wewnętrznej kontroli jakości wody. Wyniki były na bieżąco przekazywane do wiadomości PPIS w Chełmie.

Substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia

W roku 2023 r. we wszystkich wodociągach zbiorowego zaopatrzenia w powiecie chełmskim przeprowadzono kontrolny monitoring substancji promieniotwórczych, tj.: badania stężenia trytu oraz izotopów promieniotwórczych radu Ra-226 i Ra-228. Nie odnotowano w badanej wodzie przekroczeń stężeń wymienionych substancji promieniotwórczych. Z uwagi na wyniki badań stężenia aktywności radonu przeprowadzonych w 2017 r., zgodnie z wymaganiami określonymi w części D załącznika nr 4 do rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia dla ludzi, badanie tego parametru wykonywane jest jeden raz na 10 lat, tj. w roku 2027.

Kąpieliska.

Nadzór nad kąpieliskami oraz miejscem okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli sprawowany był przez PPIS w Chełmie w oparciu o:

- ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r., poz. 1478 ze zm.),
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2019 r., poz. 255),
- rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli (Dz. U. z 2018 r., poz. 2476).

Na terenie Powiatu Chełmskiego sprawowano nadzór nad 9 kąpieliskami (Tabela 6).

Tabela 6. Kąpieliska zorganizowane.

Lp.	akwen	nazwa kąpieliska	właściciel	organizator
1	Żółtańce	Żółtańce	Gmina Chełm	Gmina Chełm
2	Staw	Staw	Gmina Chełm	Gmina Chełm
3	Husynne	Husynne	Gmina Dorohusk	Gmina Dorohusk
4	Dębowy Las	Dębowy Las	Gmina Żmudź	Gmina Żmudź
5	Natalin	Natalin	Gmina Kamień	Gmina Kamień
6	Maczuły	Maczuły	Gmina Leśniowice	Samorządowy Ośrodek Kultury w Leśniowicach
7	Majdan Zahorodyński	Majdan Zahorodyński	Urząd Miejski w Siedliszczu	Urząd Miejski w Siedliszczu
8	Starosiele	Dubienka	Gmina Dubienka	Gmina Dubienka
9	Biały Rów	Biały Rów	Gmina Rejowiec	Gmina Rejowiec

Na początku roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Chełmie wpłynęły do zaopiniowania projekty uchwał Rad Gminy w sprawie wykazów kąpielisk w roku 2023 oraz określenia sezonu kąpielowego wraz z dokumentacją. Po analizie całości złożonej dokumentacji Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie zaopiniował pozytywnie przedłożone projekty uchwał. W porozumieniu z PPIS w Chełmie ustalono harmonogram pobierania próbek wody z kąpielisk w ilości oraz terminach zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa. Przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego w ramach urzędowej kontroli prowadzonej przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej pobrano próbki wody z ww. kąpielisk, których badania wykonał Oddział Laboratoryjny PSSE w Chełmie. Kolejne trzy badania w trakcie trwania sezonu kąpielowego w ramach kontroli wewnętrznej wykonane były

na zlecenie organizatora również przez PSSE w Chełmie. Wszystkie próbki pobrane były zgodnie z ustalonymi terminami, a jakość wody spełniała wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli (Dz.U. z 2019 r., poz. 255) z wyjątkiem kąpieliska w Natalinie, Dnia 6 lipca wydano decyzję wprowadzającą tymczasowy zakaz kąpieli z powodu ponadnormatywnej liczby enterokoków kałowych. Po ponownym pobraniu próbki wody w dniu 10 lipca 2023 r. i zapoznaniu się z jej wynikami badania, w dniu 12 lipca 2023 r. PPIS w Chełmie wydał ocenę jakości wody stwierdzającą zgodność ocenianych wskaźników mikrobiologicznych w pobranej próbce wody z wymaganiami zawartymi w załączniku nr 1 część A ww. rozporządzenia.

Na podstawie sprawozdań z badań wody PPIS w Chełmie wydał 36 pozytywnych bieżących ocen jakości wody w kąpielisku oraz dziewięć ocen sezonowych, w których również uwzględniono aktualną klasyfikację wody kąpielisk. Informacje o przydatności wody do kąpieli w przedmiotowych kąpieliskach były na bieżąco udostępniane organizatorom kąpielisk, publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej PSSE w Chełmie oraz ogólnopolskim serwisie kąpieliskowym prowadzonym przez Główny Inspektorat Sanitarny. Stan higieniczno – sanitarny tej grupy obiektów nie budził zastrzeżeń.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Pod nadzorem sanitarnym na terenie powiatu znajdowały się następujące grupy obiektów użyteczności publicznej:

Tabela 7.

Lp.	Nazwa grup obiektów	Ilość obiektów w grupie	Ilość przeprowadzonych kontroli w 2023 r.	Obiekty ze złym stanem sanitarnym na koniec 2023 r.
1.	Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej	21	28	0
2.	Pralnie	2	3	0
3.	Hotele i obiekty noclegowe	30	16	0
4.	Cmentarze	35	19	0
5.	Obiekty sportowe i kluby sportowe	1	1	0
6.	Apteki i hurtownie farm.	16	10	0
7.	Dworce, przystanki i stacje PKP	6	4	0
8.	Inne	44	36	0
Razem:		155	117	0

Stan higieniczno-sanitarny obiektów użyteczności publicznej był dobry. Prowadzono cztery postępowania administracyjne. Wszystkie postępowania dotyczyły niezgodności proceduralnych ze stanem faktycznym w obiektach świadczących usługi fryzjerskie – postępowania zakończone. Dodatkowo w jednym z salonów fryzjerskich przeprowadzono dwie kontrole interwencyjne dotyczące brudno utrzymanego pomieszczenia salonu, brudnych narzędzi oraz braku środków do dezynfekcji.

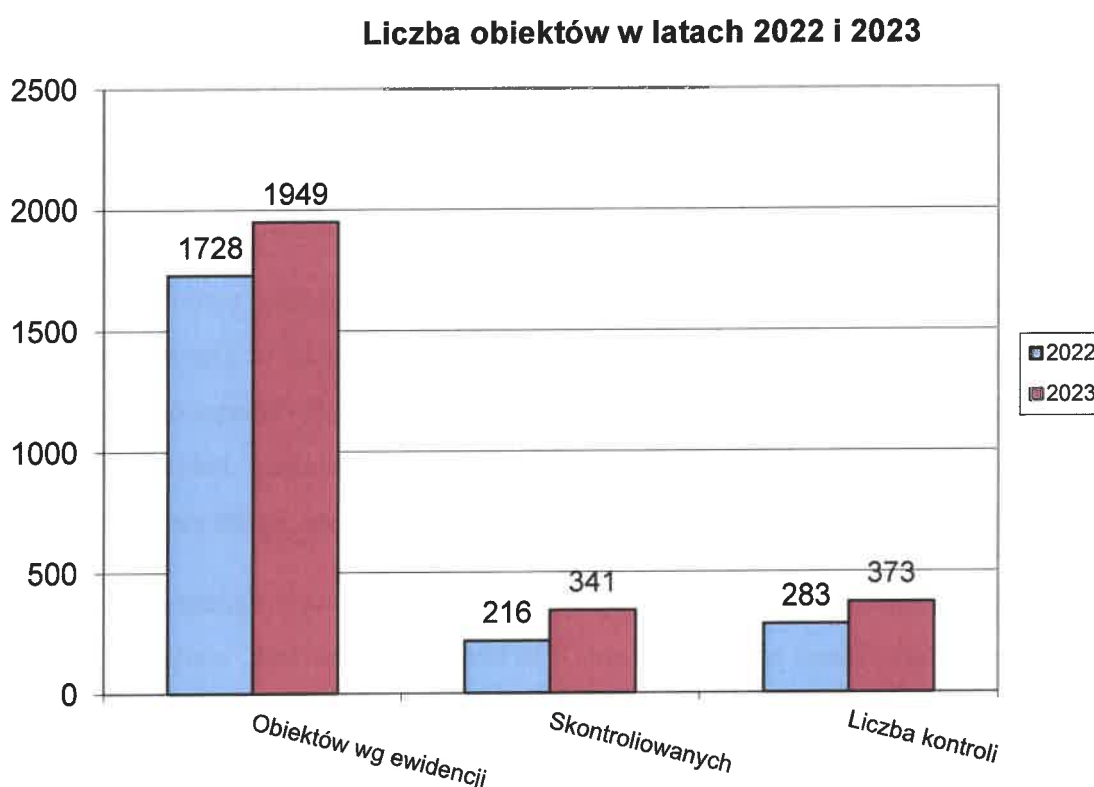
W trakcie kontroli przeprowadzonej w PHU Super Ola Robert Hanc, ul. Chełmska 26, 22-150 Wierzbica stwierdzono zły stan sanitarno-higieniczny we wszystkich pomieszczeniach pralni. Dnia 27 lipca 2022 r. wydano decyzję znak NS-HK. 9020.11.19.2022 dotyczącą doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-higienicznego ścian i sufitów we wszystkich pomieszczeniach obiektu. Termin wykonania zaleceń wyznaczono na 31.01.2023 r. Pismem z dnia 12.01.2023 r. właściciel pralni zwrócił się z prośbą o przesunięcie terminu wykonania zaleceń z ww. decyzji do dnia 30.04.2023 r. Kontrola sprawdzająca wykonanie zaleceń została przeprowadzona 11.05.2023 r. Postępowanie zakończone.

W związku z trwającym strajkiem przewoźników prowadzono wzmożony nadzór sanitarny w pasie drogowym i terenie przyległym odcinka drogi S12 w kierunku przejścia granicznego w Dorohusku. Przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego oraz GDDKiA odpowiednio wyposażyli pasy drogowe w śmietniczki i przenośne kabiny sanitarne. Dostosowano również częstotliwość odbioru odpadów oraz serwis ww. kabin sanitarnych.

Realizując zadania w zakresie higieny komunalnej w ramach nadzoru sanitarnego na terenie powiatu chełmskiego przeprowadzono 116 kontroli sanitarnych, wydano 4 decyzje w celu poprawy stanu sanitarnego, 95 decyzji merytorycznych dot. ekshumacji oraz przewozu zwłok i szczątków ludzkich oraz 14 postanowień na sprowadzenie zwłok i szczątków ludzkich. Nałożono jeden mandat karny na kwotę 100 zł.

III. Oddział Higieny Żywności i Żywienia

Głównym zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia oraz nad materiałami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością jest sprawdzanie czy przedsiębiorcy sektora spożywczego odpowiedzialni za bezpieczeństwo żywności spełniają wymagania obowiązujących przepisów, których celem jest ochrona i zapewnienie zdrowia i życia człowieka. Realizując swoje zadania Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w 2023 roku nadzorował 1949 obiektów żywnościowo - żywnościowych na terenie powiatu chełmskiego.

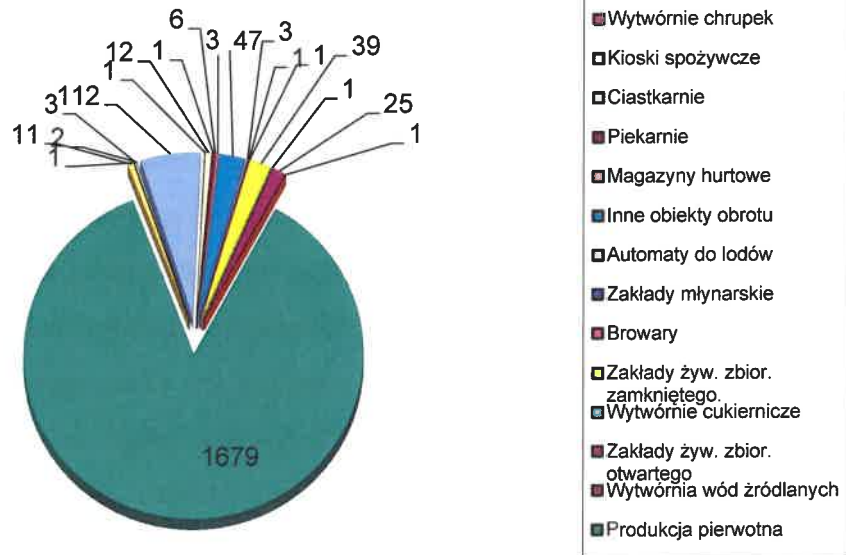

Wykres 8. Liczba obiektów żywnościowo – żywnościowych w 2023 r. w porównaniu z 2022r.

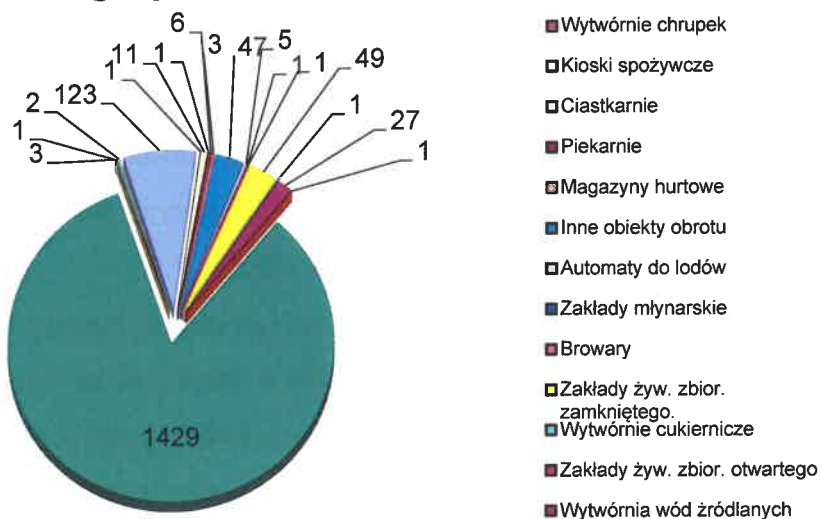
Jak wynika z wyżej przedstawionego wykresu liczba obiektów w roku 2023 wzrosła w stosunku do roku ubiegłego łącznie o 221 obiektów, głównie za sprawą obiektów produkcji pierwotnej.

W ciągu ubiegłego roku, na terenie powiatu ziemskiego, skontrolowano 341 obiektów żywnościowo – żywnościowych i przedmiotów użytku, przeprowadzając w nich 373 kontrole sanitarne. Strukturę nadzorowanych obiektów przedstawiono na niżej zamieszczonym diagramie.

Struktura grup obiektów w 2023r

Struktura grup obiektów w 2022r

Wykres 9. Struktura nadzorowanych obiektów

Najliczniejszą grupę obiektów powiatu chełmskiego stanowiły sklepy spożywczo - przemysłowe i było ich 112, zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego - 39, inne obiekty obrotu żywnością - 47, zakłady żywienia zbiorowego otwartego – 25, kioski spożywcze - 12. Do zakładów produkcyjnych należały m.in.: piekarnie - 6, ciastkarnie - 1, automaty do lodów -3, browary - 1, inne wytwórnie żywności - 3, hurtownie – 3, zakład przetwórstwa zbożowo - młynarskiego, wytwórnia wód źródłanych, zakład cukierniczy, przetwórnia

grzybów, wytwórnia chrupek oraz zakłady produkcji pierwotnej 1679 /plantacje malin, truskawek, borówki, zbóż, warzyw i innych produktów/ oraz skupy owoców i zbóż 11.

Nadzorem objęto też 2 zakłady produkcji materiałów do kontaktu z żywnością oraz hurtownię takich materiałów.

Zgodnie z art. 5 rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dn. 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30 kwietnia 2004r., str. 1 Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13,t. 34, str. 319) przedsiębiorstwa sektora spożywczego opracowują, wykonują i utrzymują stałą procedurę lub procedury na podstawie zasad HACCP, a według art. 17 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd do spraw bezpieczeństwa żywności (Dz. U. L nr 31 z 1 lutego 2002r., str.1-24) podmioty działające na rynku spożywczym i pasz zapewniają na wszystkich etapach produkcji, przetwarzania i dystrybucji zgodność z wymogami prawa żywnościowego.

W ramach sprawowanego nadzoru przeprowadzono 373 kontroli i rekontroli, w tym 4 kontrole interwencyjne. Najczęściej stwierdzanymi uchybieniami było: nie przestrzeganie instrukcji GHP/GMP oraz procedur systemu HACCP tj.

- zły stan sanitarno - techniczny pomieszczeń, urządzeń i sprzętu;
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości;
- brak wpisów w rejestrach z prowadzonego monitoringu wyznaczonych w dokumentacji HACCP Krytycznych Punktów Kontroli oraz Punktów Kontroli.

Celem poprawy stanu sanitarnego stosowano wobec przedsiębiorców nieprzestrzegających wymagań obowiązujących przepisów sankcje karne wynikające z uprawnień Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wydano:

- 94 decyzje administracyjne, w tym: 28 decyzji nakazowych, 22 decyzje o zatwierdzeniu obiektów, 7 rozszerzenia działalności, 12 decyzji o unieruchomieniu, 22 decyzje ograniczające zakres prowadzonej działalności, 2 decyzje umarzające, 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia/ daty minimalnej trwałości i inne np. wykreślenia.
- nałożono 9 mandatów karnych na sumę 2050,00zł zł;

Jakość zdrowotna środków spożywczych i przedmiotów użytku

Ocenę bezpieczeństwa żywności i materiałów do kontaktu ze środkami spożywczymi przeprowadzały akredytowane laboratoria funkcjonujące w Zintegrowanym Systemie Badania Żywności dla województwa lubelskiego. Badania mikrobiologiczne przeprowadzało laboratorium PSSE w Chełmie, posiadające certyfikat akredytacyjny PCA. Pozostałe parametry, jak: wykrywanie organizmów genetycznie modyfikowanych, substancji dodatkowych, pestycydów, lekooporność i napromieniania żywności przeprowadzały laboratoria spoza województwa lubelskiego wytypowane przez Główny Inspektorat Sanitarny.

Do badań laboratoryjnych z terenu powiatu pobrano w ramach urzędowej kontroli żywności 2 próbki jaj świeżych i 2 wymazy sanitarne w związku z opracowywaniem dwóch zatruc pokarmowych. Próbki nie były kwestionowane.

Żywnienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty

Żywnienie dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty regulowane było przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz.U. z 2016 r. poz.1154) oraz przestrzeganiem zasad racjonalnego żywienia.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono w placówkach oświatowych 4 oceny sposobu żywienia metodą punktową według Starzyńskiej.

W metodzie punktowej brano pod uwagę ilość posiłków w ciągu dnia, częstotliwość spożycia mleka i serów, warzyw i owoców, pieczywa razowego, kasz i warzyw strączkowych. Żywnienie w tych placówkach oceniono jako dobre, zasadniczo bez większych błędów. Środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w jednostkach systemu oświaty spełniały wymagania dla danej grupy wiekowej, które wynikały z aktualnych norm żywienia. Potrawy sporządzane były z naturalnych składników, bez użycia koncentratów, z ograniczeniami soli, tłuszczów zwierzęcych, cukru. Uwzględniały porcje ryby, dodatki owocowo-warzywne i odpowiednie techniki sporządzania. W trakcie sprawowanego nadzoru nad wypoczynkiem letnim w stołówkach na koloniach, półkoloniach i obozach kontrolowano przestrzeganie wytycznych GIS, MZ i MEN dla organizatorów wypoczynku dzieci i młodzieży. Weryfikowano czy osoby odpowiedzialne wdrożyły w swoich zakładach zalecenia rekomendowane m.in. przez Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczące zachowania higieny zarówno przez pracowników, jak i dzieci.

System Wczesnego Ostrzeżenia o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywnienia Zwierząt RASFF

W roku 2023 otrzymano w systemie RASFF 7 powiadomień alarmowych, informacyjnych i uzupełniających. W związku z tym prowadzono postępowania wyjaśniające dot.

- obecności pałeczek Salmonella Enteritidis w sezamie łuskany HELIO w Restauracji PSTRĄGOWO w Żółtańcach. Przeprowadzona kontrola nie wykazała na stanie zakładu przedmiotowego produktu;
- wysokiego poziomu akryloamidu w produkcie pn. „Płatki żytnie Lubella” w Zajeździe Chojno Nowe. Prowadzone postępowanie wyjaśniające wykazało brak produktu w obrocie
- wykrycie Listeria monocytogenes w Hamburgerze wieprzowo – drobiowym w Sklepie BIEDRONKA w Wojsławicach. Po otrzymaniu powiadomienia kwestionowanego produktu nie było w obrocie.
- przekroczenie NDP sumy alkaloidów pirozydynowych w Herbacie Loyd Earl Gray w Sklepie spożywczym w Stawie i Dubience (1 szt. herbaty zwrócona do dostawcy)
- przekroczenie NDP deoksyniwalenolu w Pałeczkach kukurydzianych w Sklepie spożywczym w Lisznie, Leśniowicach i Chojnie Nowym W chwili otrzymania powiadomienia w/w produktu nie było już w sprzedaży.
- przekroczenie NDP poziomu pozostałości pestycydów - chlorku didecyldodimetyloamoni (DDAC suma) w mandarynkach w Delikatesach Centrum w Sawinie. Po otrzymaniu powiadomienia mandarynek nie było już w obrocie.

Kontrola graniczna importowanej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością

W roku sprawozdawczym w ramach eksportu lokalnych produktów część wyrobów gotowych z Wytwórni AQUA EAST w Rudzie-Hucie wyeksportowano do Dominikany, Singapuru i Izraela, w związku z tym wydano 2 Świadectwa Zdrowia Health Certificate i 1 Certyfikat Produkcji i Wolnej Sprzedaży/ Certificate Of Manufacture And Free Sale/.

Celem zapewnienia jak najlepszej ochrony zdrowia konsumentów będzie kontynuowany wzmożony nadzór sanitarny w ramach urzędowej kontroli żywności, w zakresie:

- przestrzegania instrukcji GHP, GMP;
- wdrażania i utrzymania systemów jakości HACCP;
- wprowadzania do obrotu artykułów spożywczych właściwej jakości zdrowotnej;
- zachowania łańcucha chłodniczego na całej drodze od surowca do gotowego produktu;

- identyfikowalności surowców i produktów;
- prawidłowego znakowania wyrobów;
- stosowania prawidłowych procesów mycia i dezynfekcji.

IV. Higiena środowiska pracy

W 2023 roku prowadzono nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy, polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy oraz podejmowano działania mające na celu ograniczenie wpływu czynników szkodliwych i uciążliwych na zdrowie pracujących.

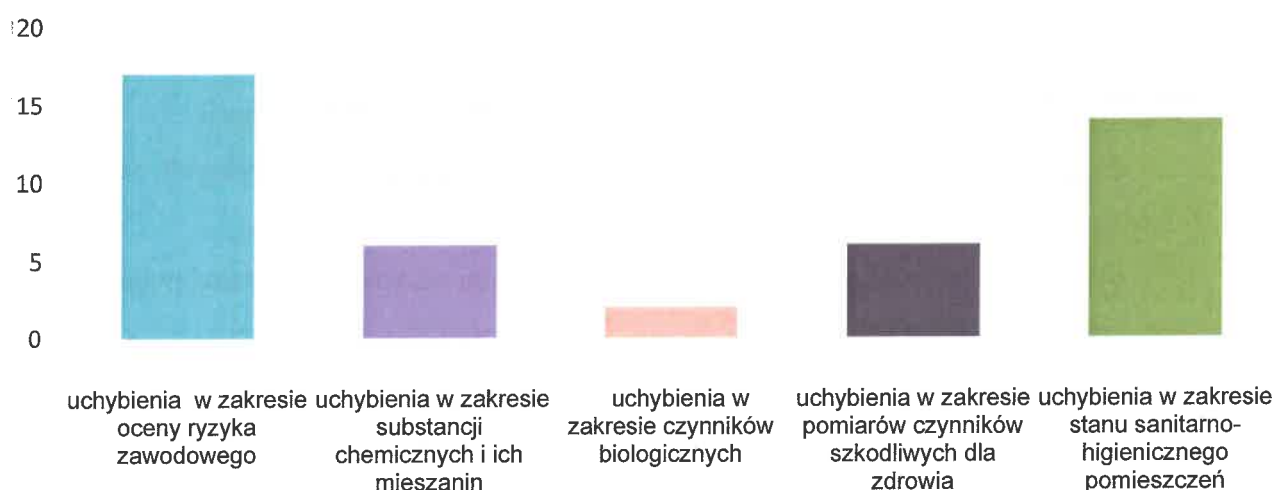
W ramach nadzoru nad warunkami środowiska pracy i warunkami higieniczno-sanitarnymi skontrolowano 65 zakładów pracy, zatrudniających 1491 pracowników, w których przeprowadzono 96 kontroli, w tym:

- 44 kontrole w zakresie nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
- 32 kontrole w zakresie nadzoru nad czynnikami biologicznymi w środowisku pracy,
- 17 kontroli w zakresie nadzoru nad produktami biobójczymi,
- 22 kontrole w zakresie nadzoru nad substancjami, mieszaninami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym,
- 1 kontrolę w zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3.

Wykres 10. Najczęściej stwierdzane uchybienia sanitarno-higieniczne w nadzorowanych zakładach w 2023 roku.

W wyniku przeprowadzonych kontroli warunków pracy i higieniczno-sanitarnych wydano 35 decyzji administracyjnych.

Najczęściej stwierdzane uchybienia higieniczno-sanitarne w nadzorowanych zakładach

W pracowni sanitarnej kontroli środowiska przeprowadzono 19 badań czynników szkodliwych dla zdrowia. Przebadano 19 stanowisk pracy, na 2 stanowiskach pracy stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń. Powyższe zagadnienie ilustruje tabela 8.

Tabela 8. Nadzór sanitarny środowiska pracy prowadzony przez Pracownię Kontroli Środowiska Pracy Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Chełmie.

Lp.	Czynnik szkodliwy występujący na stanowiskach pracy	Ilość wykonanych badań	Ilość przebadanych stanowisk pracy	Ilość przebadanych stanowisk pracy, na których występują przekroczenia NDS lub NDN
1.	Pyły	3	3	-
2.	Hałas	11	11	2
3.	Drgania mechaniczne	5	5	-
Ogółem:		19	19	2

Poprawę warunków sanitarno-higienicznych uzyskano dla pracowników zatrudnionych w 18 zakładach poprzez:

- 1) dokonanie pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy,
- 2) zapewnienie lub doprowadzenie do należytego stanu higieniczno-sanitarnego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w zakładach pracy,
- 3) zapewnienie na stanowiskach pracy oświetlenia dostosowanego do wymagań określonych w Polskiej Normie,
- 4) dokonanie weryfikacji i aktualizacji zagrożeń wskazanych w ocenach ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy poprzez uwzględnienie występujących czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy, odpowiednie szacowanie występujących zagrożeń i zapewnienie pracownikom właściwych środków profilaktycznych,
- 5) zapewnienie w zakładzie pracy kart charakterystyki stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin oraz zapoznanie pracowników z ich treścią,
- 6) zaopatrzenie zakładu pracy w odpowiedni system udzielania pierwszej pomocy.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przez pracodawców ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, rozporządzenia REACH, rozporządzenia CLP, skontrolowano warunki przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin,

oznakowanie opakowań i zbiorników tych substancji stosowanych w procesach technologicznych. Sprawdzono również, czy w zakładach pracy znajdują się prawidłowo sporządzone karty charakterystyki stosowanych środków chemicznych oraz czy pracownikom zapewniono dostęp do ich treści. Podczas przeprowadzonych kontroli w 9 zakładach pracy stwierdzono uchybienia, na które Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 9 decyzji. W 4 zakładach stwierdzono brak lub nieaktualny spis stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin. W 3 zakładach kontrole wykazały brak kart charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych stwarzających zagrożenie. W 4 podmiotach stwierdzono również brak lub niepełną ocenę ryzyka zawodowego w zakresie narażenia pracowników na czynniki chemiczne. Prowadzony monitoring realizacji nakazów zawartych w decyzjach administracyjnych wykazał usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i zastosowanie się do wskazanych zaleceń. Ponadto w ramach egzekwowania wymogów prawa w zakresie wprowadzania do obrotu stwarzających zagrożenie substancji chemicznych i ich mieszanin poddano ocenie zgodność kart charakterystyki oraz oznakowania opakowań z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Realizowano zharmonizowany wspólnotowy projekt REACH-EN-FORCE 11 dotyczący kontroli kart charakterystyki. W związku z realizacją projektu przeprowadzono 2 kontrole podmiotów, które wprowadzały do obrotu produkty chemiczne. Sprawdzono zgodność kart charakterystyki wprowadzanych do obrotu substancji i mieszanin chemicznych z przepisami rozporządzenia REACH (załącznik II do rozporządzenia REACH zmieniony rozporządzeniem (UE) 2020/878). Sporządzono 2 kwestionariusze projektu forum REF-11 u dostawców ww. produktów chemicznych. Podczas kontroli u jednego dostawcy mieszaniny chemicznej stwierdzono uchybienia w zakresie zgodności sporządzonej karty charakterystyki z obowiązującymi przepisami. Podmiot ukarano mandatem karnym w wysokości 400 zł oraz wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości. Przeprowadzona kontrola sanitarna sprawdzająca wykazała, że przedsiębiorca dostosował się do zaleceń i usunął uchybienia we wskazanym terminie.

W 2023 roku w ramach egzekwowania wymogów prawa w zakresie stosowania produktów biobójczych w działalności zawodowej przeprowadzono 17 kontroli. W zakresie udostępniania produktów biobójczych przeprowadzono 2 kontrole w 2 podmiotach. W wyniku podjętych działań kontrolnych nie stwierdzono nieprawidłowości.

W okresie od 1 czerwca do 12 września przeprowadzono kontrole produktów biobójczych należących do grupy 18 (insektycydy) i 19 (repelenty) u dystrybutorów udostępniających te produkty na rynku. Przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną, w ramach której

ocenie poddano 1 produkt biobójczy. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie. Dodatkowo przeprowadzono monitoring stron internetowych oferujących w sprzedaży produkty biobójcze z grup produktowych 18 i 19. Nie stwierdzono podmiotów znajdujących się na terenie powiatu chełmskiego, które wprowadzałyby do obrotu ww. produktu biobójcze. Ponadto podczas kontroli sanitarnej przekazano podmiotowi zajmującym się dystrybucją produktów biobójczych należących do ww. grup materiały informacyjne „Niebezpieczne kleszcze uwaga na produkty przeciw kleszczom”, „Niebezpieczne kleszcze”, „Nie czekaj do wiosny”.

W zakresie nadzoru nad produktami kosmetycznymi przeprowadzono 1 kontrolę w podmiocie odpowiedzialnym za wprowadzanie produktów kosmetycznych do obrotu. W wyniku przeprowadzonej kontroli przedsiębiorca usunął stwierdzone w jej trakcie nieprawidłowości w zakresie wprowadzania do obrotu produktów kosmetycznych. Na przedsiębiorcę nałożono 1 administracyjną karę pieniężną za naruszenie przepisów ustawy o produktach kosmetycznych, na kwotę 3800 zł.

W zakresie nadzoru nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 przeprowadzono 1 kontrolę, która nie wykazała uchybień we wskazanym zakresie.

W ramach działań monitorowania rynku prekursorów narkotykowych zbierano informacje od dystrybutorów o podmiotach nabywających prekursory narkotykowe oraz sprzedawanych ich ilościach. Weryfikowano również, w jakim celu dokonano zakupu prekursorów.

W ramach prowadzonego nadzoru nad detergentami przeprowadzono 2 kontrole. Nie stwierdzono nieprawidłowości w tym obszarze.

W zakresie nadzoru nad szkodliwymi czynnikami rakotwórczymi w środowisku pracy przeprowadzono 22 kontrole w 17 przedsiębiorstwach, w których na działanie czynników rakotwórczych było narażonych 147 osób. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono uchybienia w 6 zakładach pracy w ww. zakresie oraz wydano decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych uchybień.

W zakresie nadzoru nad substancjami, mieszaninami, czynnikami, procesami rakotwórczymi lub mutagennymi przypomniano o obowiązku przekazywania corocznie do dnia 15 stycznia właściwemu Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu i Państwowemu Inspektorowi Pracy informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub w procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – według obowiązującego wzoru. Przekazywano informacje dotyczące aktualnych przepisów prawnych i ich zmianach. Wskazywano również, że wyjaśnienia dotyczące przepisów w tym

zakresie można znaleźć w stanowisku Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi tj. „Zalecenia dla pracodawców i służb kontrolnych dotyczących prowadzenia wymaganych prawnie rejestrów czynników rakotwórczych lub mutagennych i narażonych na nie pracowników na poziomie zakładów pracy” oraz wydanych opiniach Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi. Ponadto umieszczano w protokołach kontroli związane z tym zagadnieniem linki do stron internetowych.

W zakładach pracy, w których pracownicy pracują w narażeniu na pył drewna przekazywano informacje o możliwości uzyskania materiałów pt.: „Pyły drewna wytyczne dla pracodawców, pracowników i służb związanych z bezpieczeństwem i higieną pracy” Instytutu Medycyny Pracy im. prof. dra med. Jerzego Nofera w Łodzi pod odpowiednim linkiem.

Prowadzono nadzór nad warunkami pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest. Przeprowadzono 2 kontrole w trakcie prac polegających na zabezpieczaniu, usuwaniu oraz transporcie wyrobów zawierających azbest (płyt cementowo-azbestowych pokryć dachowych (eternit płaski i falisty). Prace w kontakcie z azbestem wykonywało 3 pracowników. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień dotyczących warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest.

W ramach nadzoru nad szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy poddano kontroli 27 zakładów pracy. W zakładach tych narażonych było 851 osób na działanie szkodliwych czynników biologicznych. W wyniku przeprowadzonych kontroli stwierdzono uchybienia w powyższym zakresie, na które Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie wydał 4 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Podczas prowadzonych kontroli bieżących informowano pracodawców o obowiązku ochrony zdrowia i życia pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki oraz profilaktycznej ochrony zdrowia niezbędnej z uwagi na warunki wykonywania pracy i czynniki występujące w środowisku pracy ze szczególnym zwróceniem uwagi na skuteczną ochronę pracowników przez zakażeniem szkodliwymi czynnikami biologicznymi. Informowano również o regulacjach prawnych w sprawie szczepień pracowniczych.

Przekazywano materiały informacyjne dotyczące profilaktycznych szczepień ochronnych (m. in. HCV, HBV, KZM, wirusy grypy), profilaktyki zagrożeń biologicznych, materiały informacyjne w zakresie nadmiernej antybiotykoterapii.

W ramach prowadzonego bieżącego nadzoru nad zakładami pracy informowano o polskiej edycji kampanii „Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy. Dźwigaj z głową”, koordynowanej przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy, wskazywano dane, linki dotyczące możliwości uzyskania szczegółowych informacji nt. prowadzonych działań oraz dostępności materiałów promocyjnych.

Przekazywano pracodawcom informacje i wskazywano przepisy prawne w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia, na temat znaczenia przeprowadzania pomiarów radonu oraz na temat dostępnych środków technicznych służących ograniczeniu występujących stężeń radonu. Zamieszczano w protokołach informacje dotyczące stron internetowych zawierających materiały w powyższym zakresie.

Podczas bieżącej pracy udzielano wszelkich niezbędnych wyjaśnień pracodawcom, którzy zgłaszali zapytania dotyczące problemów interpretacyjnych przepisów prawnych. Wskazywano również materiały oraz strony internetowe dostarczające niezbędne informacje.

W 2023 r. nie prowadzono postępowań w stosunku do osób fizycznych w zakresie wytwarzania bądź wprowadzania do obrotu środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w omawianym okresie czasu nie otrzymał informacji od Inspektora do spraw Substancji Chemicznych o podmiotach, które należy objąć nadzorem przestrzegania przepisów z zakresu legalnego zastosowania nowych substancji psychoaktywnych.

Działalność profilaktyczną oraz oświatową w zakresie zagrożeń substancjami psychoaktywnymi prowadziła również Sekcja Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Chełmie.

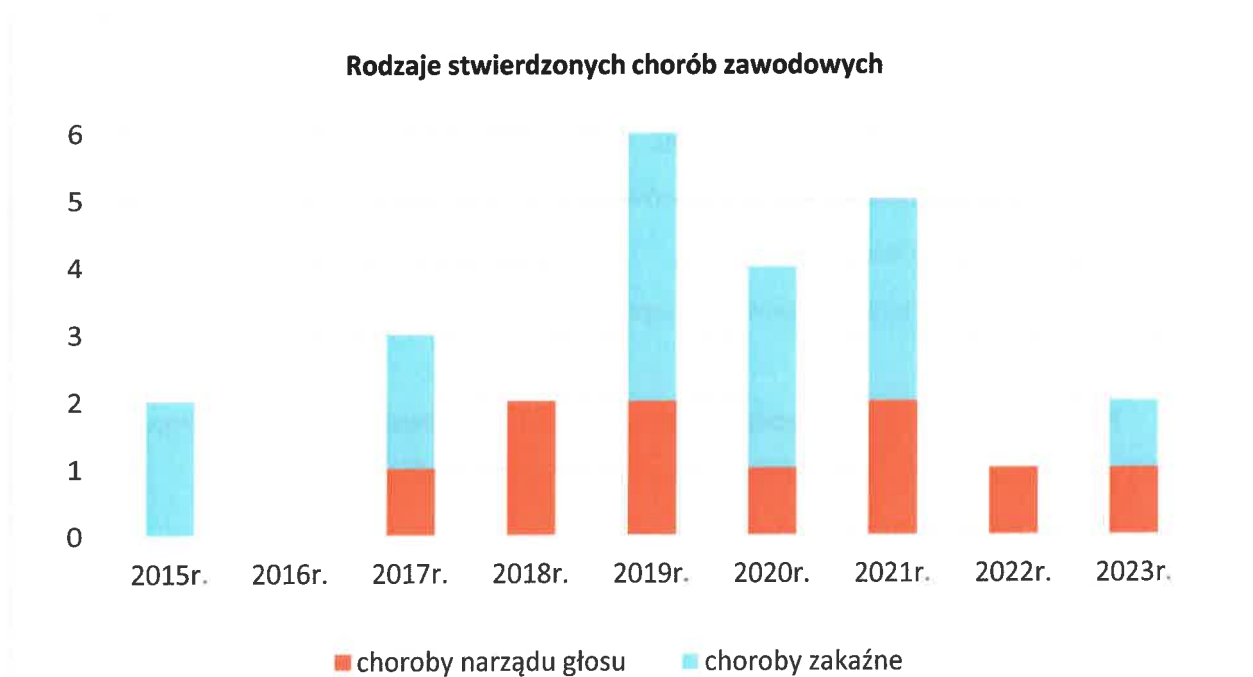
Sekcja Higieny Pracy i Nadzoru nad Chemikaliami monitorowała sytuację epidemiologiczną w zakresie używania środków zastępczych oraz postaw społecznych i reakcji instytucjonalnych, w tym: zbierała i analizowała dane statystyczne, dotyczące epidemiologii. W zakresie zgłaszania zatruc środkami zastępczymi prowadzona jest współpraca z Oddziałem Ratunkowym i innymi Oddziałami Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Chełmie oraz Prezesem Oddziału Terenowego Kolegium Lekarzy Rodzinnych. W 2023 r. odnotowano na terenie nadzorowanym przez tutejszą Stację 2 przypadki podejrzenia zatrucia substancjami psychoaktywnymi.

Praca w środowisku, w którym występują czynniki szkodliwe dla zdrowia może prowadzić do powstania stanów chorobowych o etiologii zawodowej. W 2023 roku w zakładach na terenie powiatu stwierdzono 2 przypadki choroby zawodowej.

Wykres 11. Ilość stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2015-2023.

Wykres 12. Rodzaje stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2015-2023.

V. Stan sanitarny zakładów nauczania i wychowania

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Chełmie w 2023 roku na terenie powiatu chełmskiego nadzorem sanitarnym objął 48 placówek nauczania i wychowania (1 żłobek, 8 przedszkoli/punktów przedszkolnych, 29 szkół podstawowych, 3 zespoły szkolno-przedszkolne, 2 ośrodki szkolno – wychowawcze, 2 szkoły ponadpodstawowe, 1 placówka z pobytem dziennym, 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne). Nadzorem sanitarnym objęto również 11 gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej. Na terenie 14 gmin w ramach nadzoru sanitarnego przeprowadzono kontrole w odniesieniu do 38 placówek nauczania i wychowania (1 żłobek, 7 przedszkoli/punktów przedszkolnych, 23 szkoły podstawowe, 3 zespoły szkolno-przedszkolne, 1 szkoła ponadpodstawowa, 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczego oraz 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne). W nadzorowanych placówkach przeprowadzono 49 kontroli, w tym: 38 kontroli sanitarnych bieżących, 2 kontrole interwencyjne, 2 kontrole sprawdzające oraz 7 kontroli tematycznych.

W ramach prowadzonego nadzoru, nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-higienicznego zostały stwierdzone w 1 placówce:

1) Szkoła Podstawowa w Lisznie

- nieuporządkowany teren placówki. Nieprawidłowości usunięto przed wydaniem decyzji administracyjnej.

Nieprawidłowości z poprzednich lat w zakresie stanu sanitarno-technicznego stwierdza się w 1 placówce (decyzja administracyjna wydana w 2022 roku)

1) Szkoła Podstawowa w Stawie

- niezachowane standardy dostępności do urządzeń sanitarnych w pomieszczeniach sanitarnych chłopców i dziewcząt.

W ramach wydanej decyzji administracyjnej nakazano zapewnić odpowiednie standardy dostępności do urządzeń sanitarnych w pomieszczeniach sanitarnych chłopców i dziewcząt.

W szkołach podstawowych dodatkowo prowadzone były akcje dot. oceny dostosowania mebli szkolnych do zasad ergonomii na rzecz eliminacji ryzyka rozwoju wad postawy u dzieci i młodzieży oraz oceny obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi, celem poprawy bezpieczeństwa zdrowotnego uczniów. Oceną dostosowania mebli szkolnych objęto 5 szkół podstawowych, tj. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Dorohusku, Szkoła Podstawowa Dubience, Szkoła Podstawowa w Żmudzi, Szkoła Podstawowa w Świerżach oraz Szkoła Podstawowa w Żółtańcach. Badaniem dot. oceny obciążenia uczniów tornistrami szkolnymi objęto 4 szkoły

podstawowe, tj. Szkoła Podstawowa w Strachosławiu, Szkoła Podstawowa w Okszowie, Szkoła Podstawowa w Wierzbicy oraz Szkoła Podstawowa w Rudej-Hucie.

W ramach kompetencji należy podjąć działania dotyczące:

- wyposażenia placówek w meble szkolne dostosowane do wymagań ergonomii zgodnymi z obowiązującą normą i we właściwym stanie technicznym,
- zapewnienia wentylacji grawitacyjnej lub mechanicznej we wszystkich pomieszczeniach,
- zapewnienia pomiarów natężenia i równomierności oświetlenia zgodnie z obowiązującą normą (od grudnia 2023 r. obowiązuje nowa norma PN-EN 12464-1 Światło i oświetlenie, oświetlenie miejsc pracy Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach),
- zapewnienia właściwej infrastruktury do funkcjonowania oddziałów przedszkolnych,
- zapewnienia właściwych warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów, w szczególności należytego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń sanitarnych oraz jego wyposażenia.

VI. Działalność opiniodawcza i kontrolna w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego

Wykonanie zadań w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego realizowane było poprzez kontrolę przestrzegania wymagań higieniczno-zdrowotnych w opiniowanej dokumentacji projektowej, lokalizacji inwestycji oraz uczestnictwo w odbiorach obiektów budowlanych.

W 2023 r. wydano łącznie 67 opinii sanitarnych, które dotyczyły:

- 5 dokumentacji projektowych,
- 1 wniosku o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- 27 wniosków o konieczności wydania raportu oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i jego zakresu,
- 11 uzgodnień warunków realizacji przedsięwzięcia (raport),
- 19 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko,
- 1 uzgodnień dot. projektu dokumentu wraz z prognozą strategicznej oceny oddziaływania na środowisko,
- 2 uzgodnienia dot. projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz projektów MPZP gminy,
- 1 opinii sanitarnej (decyzja) dotyczącej warunków w świetlicy środowiskowej.

- wydano 16 decyzji opłatowych.

Ponadto uczestniczono w 10 odbiorach obiektów budowlanych oraz przeprowadzono kontrolę interwencyjną obiektu.

VII. Działania w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia

Działania w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia uwzględniały:

- promowanie zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz koordynację programów edukacyjnych, kampanii społecznych i przedsięwzięć prozdrowotnych o zasięgu ogólnopolskim, wojewódzkim i lokalnym;
- inicjowanie zadań w obszarze edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia zgodnie z aktualną sytuacją epidemiologiczną oraz potrzebami społeczności lokalnej.

W okresie sprawozdawczym realizowano:

1. PROGRAMY KRAJOWE

- a) **„Trzymaj Formę”** – to inicjatywa propagująca zdrowy styl życia o unikalnym, dwukierunkowym podejściu propagującym zbilansowane odżywianie połączone z regularną aktywnością fizyczną.
- program skierowany jest do uczniów klas V-VIII szkół podstawowych;
  - edukacją objęto 1170 uczniów z 23 placówek nauczania z powiatu chełmskiego;
  - koordynatorom szkolnym przekazano główne cele i założenia programu oraz materiały edukacyjne;
  - w ramach programu przeprowadzony został ogólnopolski konkurs wiedzy. Konkurs składał się z trzech etapów: szkolny, powiatowy i ogólnopolski. Do konkursu przystąpiło 5 uczniów z 1 placówki szkolnej (Szkoła Podstawowa w Sawinie).
- b) **„Skąd się biorą produkty ekologiczne”** – ogólnopolski program edukacyjny dla przedszkoli, skierowany do dzieci w wieku 5-6 lat. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat.
- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiły 2 placówki przedszkolne z terenu powiatu chełmskiego, edukacją objęto 42 dzieci;
  - w ramach programu zorganizowany został wojewódzki konkurs plastyczny: „Eko produkty na moim stole – eko zagroda”. Z terenu powiatu wpłynęło 6 prac z 1 placówki (Przedszkole w Wierzbicy). Jedna praca otrzymała wyróżnienie.

c) Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV w 2023 r.

- prowadzono edukację w zakresie podstawowej wiedzy o HIV/AIDS w placówkach oświatowych i zakładach opieki zdrowotnej, realizując różne formy oddziaływania (instruktaże, dystrybucje materiałów informacyjno – edukacyjnych).

2. PROGRAMY WOJEWÓDZKIE

a) „ARS, czyli jak dbać o miłość” – program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych skierowany do uczniów szkół ponadpodstawowych.

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiły 2 szkoły z terenu powiatu (ZSCKR Okszków, LO w Dubience). Edukacją objęto 80 uczniów;
- przeszkolono nauczycieli - koordynatorów programu, przekazano główne cele i założenia programu.

b) „Wybierz Życie - Pierwszy Krok” – program profilaktyczny skierowany do uczniów szkoły ponadpodstawowej, dotyczący profilaktyki raka szyjki macicy.

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiły 3 placówki szkolno – wychowawcze z terenu powiatu chełmskiego;
- edukacją objęto 56 uczniów.

c) „Znamię! Znam Je?” i „Podstępne WZW” – programy edukacyjne opracowane przez Fundację Gwiazda Nadziei pod honorowym patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego.

- Programy skierowane są do uczniów szkół ponadpodstawowych:
  - „Znamię! Znam Je?” – celem programu jest budowanie świadomości wśród młodzieży na temat zagrożeń wynikających z zachorowalności na czerniaka, a także potrzeby profilaktyki i wczesnego wykrywania tego nowotworu. Edukacją objęto 366 uczniów z 3 placówek szkolno - wychowawczych z powiatu chełmskiego.
  - „Podstępne WZW” – celem głównym programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C. Edukacją objęto 36 uczniów z 2 placówek szkolno - wychowawczych z powiatu chełmskiego.

d) „Bieg po zdrowie” – program edukacji antytytoniowej.

- zrealizowano program skierowany do uczniów IV klas szkoły podstawowej;
- do realizacji programu przystąpiło 16 szkół z powiatu);
- edukacją objęto 256 uczniów.

3. PROGRAMY POWIATOWE I LOKALNE

a) zrealizowano kolejne edycje programów edukacyjnych dot. profilaktyki antytytoniowej:

„Czyste powietrze wokół nas” – program skierowany do 4, 5, 6-letnich dzieci i rodziców.

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 20 oddziałów przedszkolnych z terenu powiatu chełmskiego, edukacją objęto 615 dzieci;
- koordynatorom przedszkolnym przekazano główne cele i założenia programu.

b) **„Nie Pal Przy Mnie Proszę”** – program skierowany do uczniów klas I-III szkół podstawowych.

- program zrealizowało 19 placówek nauczania z terenu powiatu chełmskiego, edukacją objęto 852 uczniów.

c) **„Znajdź Właściwe Rozwiązanie”** – program skierowany do uczniów klas IV-VIII szkół podstawowych;

- do realizacji programu edukacyjnego przystąpiło 16 szkół z terenu powiatu chełmskiego, edukacją objęto 1123 uczniów.

Koordinatorom szkolnym poszczególnych programów przekazano główne cele i założenia programów oraz materiały edukacyjne.

Podczas wizytacji w placówkach nauczania udzielano instruktażu dot. realizacji programów.

4. INNE PRZEDSIĘWZIĘCIA

a) Profilaktyka zatruc „dopalaczami”, nowymi narkotykami

- w ramach profilaktyki zorganizowany został wojewódzki konkurs na projekt komiksu „3 dobre praktyki na życie bez nałogów”. Do konkursu wpłynęła 1 praca z powiatu chełmskiego (Zespół Szkół Centrum Rolniczego w Okszowie).

d) Profilaktyka wad postawy u dzieci i młodzieży szkolnej:

- przeprowadzono w szkołach podstawowych instruktaże i pogadanki dot. profilaktyki wad postawy oraz przekazano materiały informacyjno – edukacyjne. Edukacja dotyczyła ergonomicznych warunków stanowiska pracy uczniów (dobór mebli do wzrostu ucznia) oraz prawidłowej wagi tornistra w stosunku do wagi ucznia. Edukacją objęto 960 uczniów klas I-VIII z 11 szkół podstawowych z terenu powiatu.

b) Profilaktyka palenia tytoniu

- prowadzono działania informacyjno - instruktażowe w nadzorowanych placówkach oraz monitoring w zakresie przestrzegania Ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. „O ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych” w nadzorowanych placówkach;
- podczas wizytacji w placówkach nauczania prowadzono instruktaże metodyczne i przekazywano materiały informacyjno – edukacyjne dot. profilaktyki antytytoniowej;

c) Cyberuzależnienia – interwencja nieprogramowa pod nazwą „Wirtualny świat realnych zagrożeń” uświadamiająca ryzyko związane z nadużywaniem nowoczesnych technologii przez dzieci i młodzież.

- Przeprowadzono instruktaże i pogadanki dla dzieci i młodzieży w placówkach nauczania i wychowania. Edukacją objęto 330 uczniów szkół podstawowych.
- Przekazano materiały informacyjno - edukacyjne do placówek nauczania i wychowania.

d) Profilaktyka zatruc pokarmowych (w tym grzybami)

- zorganizowano punkt informacyjny w PSSE, w ramach którego grzyboznawcy i klasyfikatorzy grzybów udzielali porad i wydawali atesty na grzyby świeże.
- prowadzono instruktaż, poradnictwo i dystrybucje materiałów oświatowych podczas wizytacji w placówkach wypoczynku oraz placówek nauczania i wychowania.

e) Profilaktyka chorób zakaźnych, w tym zapobieganie zakażeniom SARS CoV-2, grypy i innych oraz profilaktyka szczepień ochronnych, w tym Europejski Tydzień Szczepień

- skierowana do ogółu społeczeństwa;
- udzielano instruktaży i przekazywano materiały informacyjno – edukacyjne do placówek nauczania, do zakładów opieki zdrowotnej.

f) Profilaktyka wszawicy

- udzielono instruktaży oraz prowadzono dystrybucję materiałów podczas wizytacji oraz w ramach interwencji w placówkach nauczania i wychowania

Podczas realizacji powyższych zadań umieszczano informacje na stronie internetowej PSSE w Chełmie oraz na portalu społecznościowym. Ponadto prowadzono współpracę z lokalnymi mediami (Super Tydzień Chełmski, Radio Bon Ton, Nowy Tydzień). Efektem współpracy były opublikowane artykuły prasowe i internetowe oraz komunikaty radiowe.

VIII. Oddział Laboratoryjny

Głównym zadaniem Oddziału Laboratoryjnego PSSE w Chełmie jest realizacja zadań z zakresu zdrowia publicznego poprzez wykonywanie badań laboratoryjnych w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Oddział Laboratoryjny PSSE w Chełmie funkcjonuje w zintegrowanym systemie badań laboratoryjnych województwa lubelskiego i wykonuje badania dla powiatu chełmskiego, krasnostawskiego, włodawskiego i łęczyńskiego.

Realizuje zadania z zakresu urzędowej kontroli żywności, monitoringu jakości wody, środowiska pracy w tym pomiary czynników fizycznych oraz diagnostyki medycznej.

Diagnostyka medyczna prowadzona przez Pracownię Diagnostyki Schorzeń Bakteryjnych i Kontroli Skuteczności Procesów Sterylizacji jest narzędziem w zapobieganiu szerzenia się chorób zakaźnych.

Laboratorium wyposażone jest w wysokiej klasy sprzęt specjalistyczny umożliwiający stosowanie różnych technik analitycznych: spektrometrii absorpcji atomowej oraz jest przystosowane do wykonywania badań mikrobiologicznych, chemicznych oraz pomiarów czynników fizycznych.

Zintegrowany system badań laboratoryjnych umożliwia elastyczną i szybką reakcję na potrzeby działalności kontrolnej poprzez wdrażanie nowych metod badawczych i nowych parametrów w ramach realizowanych technik.

Organizacja bazy laboratoryjnej jest efektem spełnienia wymagań rozporządzeń UE i krajowych oraz szkoleń, z których wynika konieczność specjalizacji laboratoriów ze względu na zmieniające się parametry badań oraz zmniejszenie nakładów finansowych.

Oddział laboratoryjny PSSE w Chełmie posiada udokumentowany i wdrożony system zarządzania potwierdzony certyfikatem akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (Nr certyfikatu akredytacji – AB 602).

Wdrożony system zarządzania gwarantuje osiągnięcie i utrzymanie wysokiego poziomu wykonywanych badań poprzez dostarczanie rzetelnych, wiarygodnych i użytecznych wyników.

Tabela 9. Badania wykonane w 2023 r. w Oddziale Laboratoryjnym PSSE w Chełmie.

Rodzaj badań	Liczba wykonanych badań
Mikrobiologiczne żywności	2940
Fizyko-chemiczne i mikrobiologiczne wody przeznaczonej do spożycia, wody z pływalni, kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli	8023
Czynników szkodliwych i uciążliwych w środowisku pracy	418
Diagnostyczne badania mikrobiologiczne z zakresu bakteryjnych schorzeń jelitowych	12095
Skuteczności procesów sterylizacji	320

PAŃSTWOWY POWIATOWY
INSPEKTOR SANITARNY
w Chełmie

Elżbieta Kuryk

